

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/148/2017
Identifikačné číslo spisu: 7214218646
Dátum vydania rozhodnutia: 10.12.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7214218646.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu D. G., bývajúceho v M., G. XX, zastúpeného L. Jánom Garajom, advokátom so sídlom v Prešove, Hlavná 137, proti žalovaným 1/ Mesto Košice, so sídlom v Košiciach, Trieda SNP č. 48/A, IČO: 00 691 135, 2/ Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Námestie slobody č. 6, IČO: 30 416 094, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenej Okresným súdom Košice II pod č.k. 36C 128/2014, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach zo 14. februára 2017 sp. zn. 5Co/192/2016, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo 14. februára 2017 sp. zn. 5Co/192/2016 a uznesenie Okresného súdu Košice II z 29. januára 2016 č. k. 36C/128/2014-55 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou z 27. júna 2014 domáhal určenia, že mu patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu, a to: „Parcely KN-C 214/6- zastavané plochy a nádvoria, o celkovej výmere 4 m2, zapísané na LV č. XXXXX., k. ú. L. obec M. parcely KN-C 214/9- zastavané plochy a nádvoria, o celkovej výmere 2078 m2, zapísané na LV č. XXXXX, k. ú. L., obec M., parcely KN-C 4560/10 - ostatné plochy, o celkovej výmere 66 m2, zapísané na LV č. XXXXX, k. ú. L. obec M.“. Zo strany žalovaného 1/ za obdobie od 28. júna 2012 - 27. júna 2014 a zo strany žalovaného 2/ za obdobie od 28. júna 2012 - 27. júna 2014: „Parcely KN-C 3375/181 - ostatné plochy, o celkovej výmere 491 m2, zapísané na LV č. XXXXX, k. ú. L., obec M.; parcely KN-C 4505/4 - ostatné plochy a nádvoria, o celkovej výmere 205 m2, zapísané na LV č. XXXXX, k. ú. L. obec M. parcely KN-C 4548/4 - zastavané plochy a nádvoria, o celkovej výmere 219 m2 zapísané na LV č. XXXXX, k. ú. L. obec M. parcely KN-C 4562/2 - ostatné plochy, o celkovej výmere 20 m2, zapísané na LV č. XXXXX, k. ú. L. obec M.; parcely KN-C 4563/3 - ostatné plochy, o celkovej výmere 32 m2, zapísané na LV č. XXXXX, k. ú. L., obec M.“. Žalobca ďalej žiadal, aby súd po vynesení medzitýmneho rozsudku pokračoval v konaní tak, že ustanoví znalca na vypracovanie znaleckého

posudku za účelom výšky bezdôvodného obohatenia a zaviazá žalovaných 1/ a 2/ na vydanie tohto bezdôvodného obohatenia určeného znaleckým dokazovaním pred súdom.

2. Okresný súd Košice II uznesením zo 17. júla 2014 č. k. 36C/128/2014-19, vyzval žalobcu podľa § 43 ods. 1 OSP, aby v lehote 10 dní od doručenia uznesenia odstránil vady podania tak, aby bolo zrejmé čoho sa domáha, uviedol presnú výšku v akej žiada vydanie bezdôvodného obohatenia od žalovaného 1/ a 2/ a predložil plnú moc udelenú advokátovi JUDr. Jánovi Garajovi, Hlavná 134, Prešov, nakoľko tento je v žalobe uvedený ako právny zástupca žalobcu, ale v prílohách žaloby nie je pripojená plná moc udelená advokátovi. Zároveň žalobcu poučil o tom, že v prípade ak nebude podanie doplnené, súd podanie odmietne.

3. Okresný súd Košice II (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením z 29. januára 2016 č. k. 36C/128/2014-55, vo výroku I. podanie žalobcu zo dňa 27. júna 2014 odmietol, vo výroku II. žalobcovi vrátil zaplatený súdny poplatok vo výške 92,80 Eur prostredníctvom Slovenskej pošty, a.s., po právoplatnosti tohto uznesenia, a vo výroku III. vyslovil, že žalobca je povinný nahradiť žalovanému v 2. rade trovy konania vo výške 81,02 Eur, ktoré je povinný zaplatiť v lehote 3 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto uznesenia. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca neurčil výšku bezdôvodného obohatenia, ktorej sumy sa domáha.

4. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo 14. februára 2017 sp. zn. 5Co/192/2016, preskúmal napadnuté rozhodnutie na základe podaného odvolania žalobcu v rozsahu a z dôvodov § 380 ods. 1, 2 CSP a bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil v zmysle § 387 CSP ako vecne správne. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobný návrh musí byť okrem iného jasný a určitý a musí z neho vyplývať, čoho sa žalobca domáha. V občianskom súdnom konaní je súd viazaný návrhom na začatie konania, a preto nemôže žalobcovi priznať viac, než žiadal v žalobnom petite (§ 79 ods. 1 OSP). Dôvodil, že z obsahu žaloby žalobcu nevyplýva, čo žiada, akej výšky náhrady škody sa domáha a prečo žiada vydať medzitýmny rozsudok, ak ani predbežne neuviedol, aké odborné vyjadrenie alebo aký posudok, resp. rozhodnutie odôvodňuje jeho žalobu.

5. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a žiadal rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vrátiť na ďalšie konanie, alternatívne aby dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil tým, že mu bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom. Uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je poznačené vadou nezákonnosti, pretože nesprávnym procesným postupom súdov bolo znemožnené strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva, a to v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Porušenie práva na spravodlivý proces vidí v tom, že súd prvej inštancie odmietol podanie na nariadenom pojednávaní po tom, čo bola žaloba zaslaná protistranám na vyjadrenie, a tieto sa dostavili na pojednávanie. Dovolaateľ má za to, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je arbitrárne a zmatečné.

6. Žalovaný 1/ sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

7. Žalovaný 2/ k dovolaniu uviedol, že žalobcovi bolo riadne umožnené konať pred súdom a navrhol, aby dovolací súd dovolanie ako nedôvodné a neopodstatnené zamietol a uznesenie odvolacieho súdu potvrdil.

8. Dovolanie bolo podané pred 1. júnom 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p. (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je potrebné zrušiť.

10. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p a dôvody prípustnosti proti uzneseniu vymedzoval § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

11. V danom prípade je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, dovolanie ale nesmeruje proti uzneseniu so znakmi, ktoré by zakladali prípustnosť dovolania podľa §239 ods. 1 a 2 O. s. p.

12. S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p. <., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. <. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu, ale zaoberal sa aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p. <. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a) až g) tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku vecí právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

13. So zreteľom na žalobcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa, že v prejednávanej veci mu súdom bola odňatá možnosť pred ním konať [§ 237 písm. f) O. s. p. <..

14. Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

15. Žalobca procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p. netvrdil a ich existenciu nezistil ani dovolací súd. So zreteľom na obsah dovolania najvyšší súd osobitne skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

16. Pod odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. rozumel vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkom odňala možnosť konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá bola z hľadiska § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. významná, išlo najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

17. K námietke dovolateľa, že súd prvej inštancie postupoval nesprávne keď odmietol podanie na nariadenom pojednávaní, súd uvádza, že zo žiadneho ustanovenia OSP nevyplývalo zákaz odmietnuť podanie na pojednávaní. Postup súdu prvej inštancie bol v tomto prípade správny.

18. V súvislosti s námietkou žalobcu o nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu je potrebné poukázať na to, že na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

19. Uvedené stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky p o d R 2/2016, považuje dovolací súd z a plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Dovolací súd dodáva, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje

vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

20. Dovolateľ v dovolaní výslovne namietal, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je arbitrálne a zmätočné a súd sa nedostatočne vysporiadal s judikatúrou, na ktorú odkazoval v dovolaní. V prejednávanej veci sa odvolací súd v odôvodnení svojho (dovoláním napadnutého) rozhodnutia v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie. V tomto prípade preto ich nie je potrebné opakovať, keďže ani zo strany odvolateľa neboli v priebehu odvolacieho konania tvrdené také skutočnosti, s ktorými by sa nevyporiadal súd prvej inštancie v dôvodoch svojho rozhodnutia. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozhodnutia odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozhodnutím súdu prvej inštancie vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Dovolací súd má za to, že rozsudok súdu prvej inštancie obsahuje podrobné vysvetlenie dôvodov, na ktorých založil svoje rozhodnutie a s ktorými sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil. Za vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ OSP tak v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

21. Najvyšší súd už v judikátoch R 23/1994 a R 4/2003 (ďalej v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 41/2000 <., 2 Cdo 119/2004 <., 3 Cdo 108/2004 <., 3 Cdo 231/2008 <., 4 Cdo 20/2001 <., 5 Cdo 434/2012 <., 6 Cdo 107/2012 <., 7 Cdo 142/2013 <., 3 Cdo 98/2015 <.) vydaných do 30. júna 2016 považoval za prípad odňatia možnosti konať pred súdom postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie alebo konanie zastavil alebo odvolací súd odmietol odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané.

22. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd skúmal, či odmietnutie podania podľa § 43 ods. 2 OSP vykazovalo znaky procesného postupu znemožňujúceho strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Podľa § 80 OSP návrhom na začatie konania bolo možné uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave, b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva, c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

24. Kritériom rozlíšenia, či ide o žalobu na splnenie povinnosti v zmysle ustanovenia § 80 písm. b/ OSP alebo o žalobu na určenie existencie či neexistencie právneho vzťahu alebo práva v zmysle ustanovenia § 80 písm. c/ OSP, je obsah žalobného návrhu.

25. Cieľom určovacej žaloby je vydanie rozsudku, výrok ktorého odstraňuje žalobcovu neistotu určením, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je. Ak je existujúci právny režim založený zmluvou o prevode vlastníckeho práva, je potom esenciálnou prejudiciálnou otázkou určenie platnosti či neplatnosti zmluvy, a tým aj právneho vzťahu z nej vyplývajúceho. Zákon pre procesnú prípustnosť určovacej žaloby teda predpokladá existenciu stavu neistoty žalobcu v tom, či ten-ktorý právny vzťah alebo právo je alebo nie je, a zároveň tiež preukázanie, že uvedenú neistotu je možné odstrániť navrhovaným výrokom rozsudku. Naliehavý právny záujem na určení je daný vtedy, ak je tu aktuálny stav objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia a ktorý nemožno iným právnym prostriedkom odstrániť.

26. Určovacia žaloba podľa § 80 písm. c) OSP bola preventívneho charakteru a mala miesto jednak tam, kde jej pomocou možno eliminovať stav ohrozenia práva či neistoty v právnom vzťahu a k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak, jednak v prípadoch, v ktorých určovacia žaloba účinnejšie ako iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu riešeného právneho vzťahu, takže jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravy, ktorá odvráti prípadné budúce spory medzi jeho účastníkmi (Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 21. februára 1997, sp. zn. 3 Cdo 137/96, uverejnený v časopise Zo súdnej praxe č. 1/98).

27. V prejednávanej veci sa dovolací súd nestotožnil so záverom súdov nižšej inštancie, že podanie žalobcu bolo neúplné, pre ktorý nedostatok nebolo možné v konaní pokračovať. Súd posudzuje každé podanie podľa obsahu. Z podania žalobcu vyplýva, že sa ním domáha určenia, že mu patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu žalovanými 1/ a 2/ bližšie špecifikovanej v žalobe. Žalobca podal určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c/ OSP, ktorá mala byť podkladom na podanie ďalšej žaloby, žaloby na plnenie § 80 písm. b/ OSP, o vydanie bezdôvodného

obohatenia. Pokiaľ súd prvej inštancie vyslovil záver o nesprávnom formulovaní žalobného návrhu a odmietol podanie žalobcu podľa § 43 ods. 2 OSP, ktoré bolo žalobou podľa § 80 písm. c/ OSP, urobil tak nesprávne, nakoľko spor mal byť prejednaný meritórne a súd sa mal zaoberať splnením podmienok uvedených v § 80 písm. c/ OSP, a teda, či je na danom určení naliehavý právny záujem. Vzhľadom na to, že odvolací súd sa s rozhodnutím súdu prvej inštancie stotožnil, jeho procesný postup bol rovnako nesprávny a konanie trpí vadou uvedenou v § 237 písm. f/ O.s.p. .

28. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutím súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a dovolateľovi bolo znemožnené realizovať jeho patriace procesné práva postupom podľa § 43 ods. 2 OSP.

29. Najvyšší súd preto rozhodnutie súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 2 CSP) a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

30. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.